

Pe parcursul timpului, dezvoltarea urbană a determinat peisajul construit al fiecărei epoci, peisaj pe care l-a transmis mai departe generațiilor următoare, împreună cu un mod de viață specific.

Pe de o parte această evoluție constituie cadrul necesar pentru impulsivitatea dezvoltării ulterioare, dar, în același timp, păstrează legătura cu trecutul. Istoria cadrului urban este o istorie a evoluției, a schimbării, a cazurilor particulare, în care fiecare element constituie o verigă de legătură între anumite etape.

În prezent, societatea informațională produce un nou context economic, social și cultural care plasează patrimoniul în centrul unui proces foarte rapid de industrializare (a informației și comunicării).

O politică europeană a patrimoniului trebuie axată pe faptul că acesta a devenit unul din cele mai importante elemente din dezvoltarea industriilor și serviciilor în societatea informațională.

Paradoxal este faptul că în societatea informațională – în contextul globalizării, cultura devine inima dezvoltării economice, constituind în același timp cea mai bună garanție pentru crearea unei identități a Europei. Într-o societate în care accentul se pune pe accesul la informație și cunoaștere, patrimoniul constituie cea mai bună garanție a identității Europei, care cuprinde extraordinara diversitate și potențialul patrimoniului regional.

Parcul Carol, parc istoric – unul dintre cele mai importante parcuri la nivel reprezentativ ale Capitalei, prin valoarea sa peisagistică, urbanistică, arhitecturală și artistică, prin poziția în oraș și prin natura activităților sale,

este un parc care se profilează distinct în sistemul verde al orașului, ca unic la nivel național, cu un remarcabil profil cultural-memorial. Rolul său la nivel urban, în prezent insuficient valorificat, poate fi ușor integrat în rețeaua cultural – identitară a orașului, în cadrul unei strategii integrate de construire a unei coerențe urbane.

Obiectivele unei astfel de strategii ar trebui să urmărească susținerea caracterului de reprezentativitate prin accentuarea vocației și profilului său consacrat de parc istoric – memorial, simultan cu potențarea rolului de pol activ de recreere – odihnă pentru zona sudică a Capitalei – urmărind realizarea unei relații concrete cu Parcul Tineretului, într-o viziune de continuitate a sistemului verde al orașului.

Abordând problematica la nivel urban, un sistem coerent de spații publice și spații plantate ar putea constitui soluția pentru recuperarea peisajului urban al Bucureștiului, neglijat, degradat, destructurat.

Realizând aceste relații – rupturile și segregările din spațiul urban vor fi diminuate de către cursivitatea spațială, coerența traseului și sentimentul de apropiere. Acestea vor oferi individului mediul fizic stabil și complex, recognoscibil și identificabil de care are nevoie într-o lume a uniformizării și virtualizării.

Natură

Cadrul natural a reprezentat pentru multă vreme suportul necesar pentru constituire a așezărilor, pentru cadrul de viață al micilor comunități și ulterior al societății. De multe ori, cadrul natural a oferit nu numai contextul de siguranță, supraviețuire, confort, ci și acel element suficient de puternic pentru a putea deveni

element de identitate locală sau regională – imagine a caracteristicilor unei zone, generator de specificitate. Topografia unei zone a influențat dintotdeauna modul de construire și de generare a cadrului urban. În prezent, acest element este deseori anulat de dezvoltarea urbană și expansiunea teritorială care influențează semnificativ scara de percepție, de altimetria cadrului antropic ce generează în prezent un nou relief al zonelor metropolitane.

Oraș

Rezultat al interacțiunii dintre societate și teritoriul pe care îl ocupă și care a furnizat acele elemente necesare ființării așezărilor, orașul are, printre altele, rolul de a asigura un proces continuu de dezvoltare într-un raport echilibrat între prezent și viitor – fiind acel spațiu al suprapunerilor temporale, stilistice, artistice, ideologice, spațiu al evoluției și retrospectivei.

Levi-Strauss afirma la un moment dat că orașul se înscrie între natură și elementul artificial; el este obiect al naturii și subiect al culturii. În urbanismul de astăzi se pune problema recuperării formelor și apropierii funcțiilor urbane în vederea obținerii unei mixități și diversități, și de a construi imaginea urbană, urmărind afirmarea unui caracter identitar al peisajului urban. Singularitatea și identitatea metropolelor contemporane se construiesc în directă legătură cu imaginea și caracterul pe care acestea îl promovează.

Identitate

Identitatea urbană este generată de interacțiunea palielilor natural și antropic, reprezintă esența simbolică

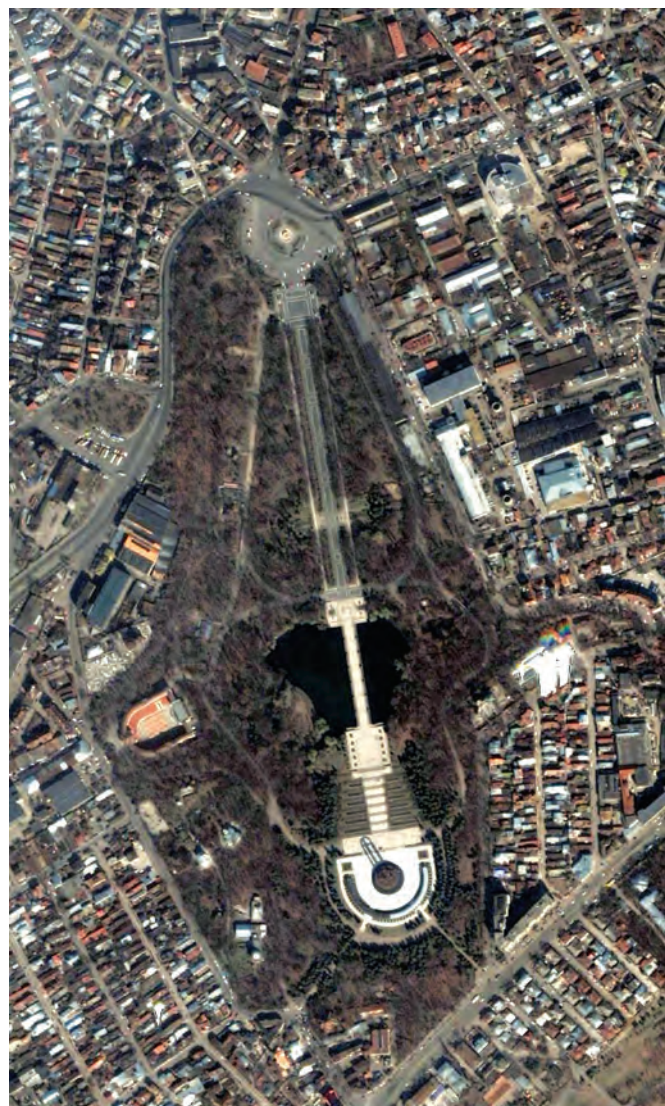
a răspunsului societății în fața influenței contextului și factorilor naturali locali. Traducerea acelor elemente determinante în interiorul mediului de viață a determinat stilul arhitectural, specificitatea și identitatea locală a unei așezări / oraș / regiune.

În prezent, identitatea urbană se construiește pe baza a două elemente de forță: patrimoniul istoric (care reprezintă în general între 5% și 10% din teritoriul orașului) și proximitatea marilor spații naturale. Între aceste două atuuri indiscutabile se situează forma construită a orașului, în care se discută potențialul viitor de dezvoltare. Așa cum poate fi ușor constatat, suntem departe de semnificația puternică pe care Antichitatea sau Renașterea o dădeau arhitecturii, când aceasta se conforma unui sit, formele arhitecturale se transformau odată cu el, formând un tot, constituindu-se în sine ca eveniment. Însă forma urbană păstrează în memoria ei prezența a numeroase epoci. Străzile și pietele urbane, accentele de înălțime, profunzimea perspectivelor, secvențele vizuale compun diversitatea spațiului urban, construiesc caracterul acestuia. Spațiile publice constituie imaginea continuității metropolitane, compunerea acestor spații poate fi dispersată și fragmentată, ca o consecință logică a diversității elementelor pe care le conțin; dar poate fi de asemeni coerentă și continuă, ca directă consecință a noilor idei pe care avem nevoie să le implementăm. Sintetizat, identitatea unui oraș se construiește pe cele două paliere – natural și antropic, cadrul natural specific constituind, de fapt, cel mai important factor de generare a acesteia.

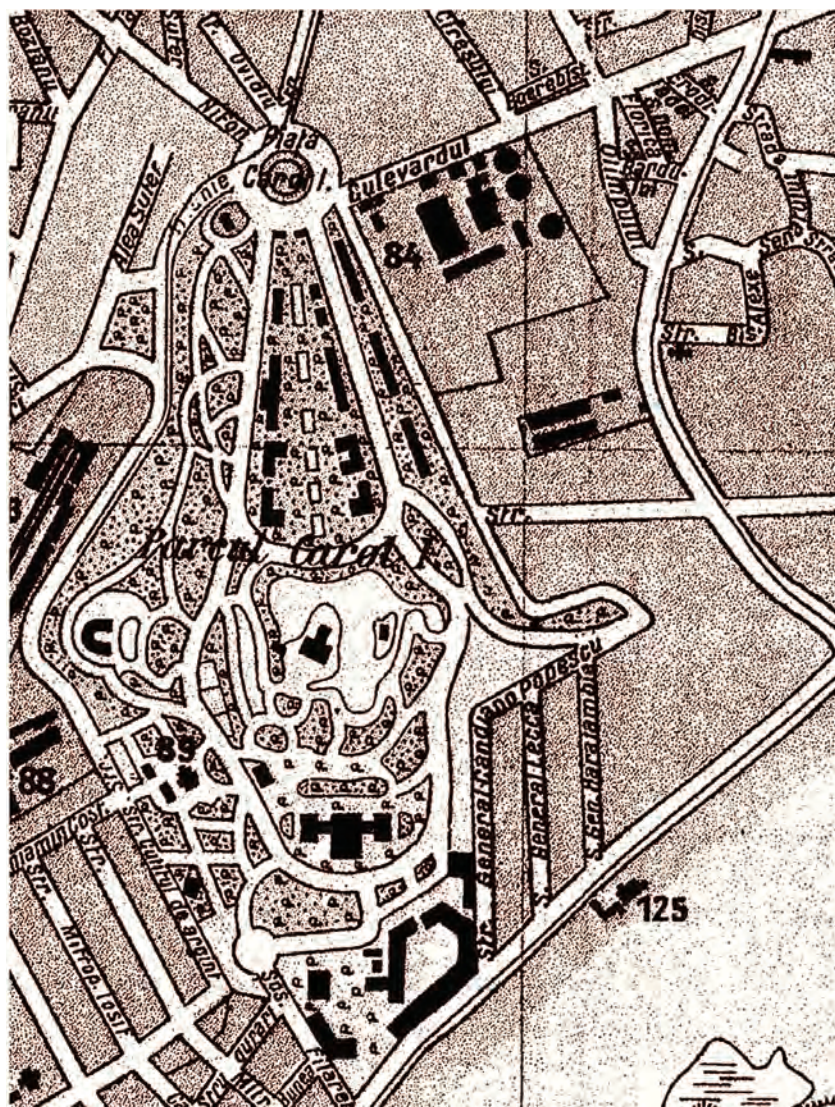
Contextul general urban contemporan este puternic marcat de moștenirea culturală urbană a epocilor trecute. Modul în care aceasta reprezintă sau nu un element de identitate în cadrul orașelor depinde de societatea care consumă și trăiește spațiul respectiv, de capacitatea acesteia de a-și apropria locul, de capacitatea de adaptabilitate a spațiului noilor nevoi, cerințe, aspirații. Dincolo de valoarea istorică, extrem de importantă devine valoarea socială; într-o perioadă în care contactele virtuale iau locul celor fizice, comunicarea reprezintă un element atât de utilizat încât se pierde valoarea în sine a conceptului, făcând loc superficialității. Virtualul sporește nevoia de contact și comunicare fizică, spațiul public și ceea ce el oferă capătă o importanță mai mare ca oricând, identitatea și caracterul fiind esențiale într-o lume a mobilității, a dematerializării, a comunicației.

În prezent, orașele se confruntă cu situația recompunerii unor fragmente heterogene într-o viziune de continuitate urbană. Cum spune arhitectul francez Bernard Huet, „adevărata funcție a proiectului urban este de a produce temporalități, continuitate, regularitate, de a stabili forma spațiilor publice și de a furniza un context arhitecturii... Orașul are nevoie de reguli.” Arta construirii orașelor – aflată la intersecțiunea dintre societate și teritoriul pe care îl ocupă, are rolul de a asigura un proces continuu de dezvoltare într-un raport echilibrat între prezent și viitor. Cum poate fi recuperată identitatea urbană și susținută înscriserea acesteia într-o perspectivă contemporană ?

Revoluția tehnologică informațională a condus la discontinuitate și schimbare, având un impact incomparabil mai mare decât orice altă revoluție anterioară, pentru că se manifestă la scară planetară, fiind indiferentă față de obstacolele geografice, economice, istorice, culturale. Dincolo de faptul că ușurința de transmitere a informației poate determina un șoc cultural,

Parcul Carol, perspectivă aeriană contemporană

Planul orașului București la 1914, după ultimele date oficiale, lucrat în Atelierele SOCEC&Co, București, Editura Librăriei SOCEC & Co, fragment

prin gestionarea întregii informații digitale, incluzând informațiile despre patrimoniu, vizibil și accesibil oriunde în lume și transmisibil în orice parte a globului, societatea informației oferă o oportunitate fără precedent dezvoltării culturale în promovarea valorilor locale și în inițierea unor programe de dezvoltare regională pornind de la acest obiectiv.

Cele mai importante elemente în identificarea unei regiuni sau unui oraș au fost dintotdeauna topografia zonei, clădirile semnificative, ansamblurile construite. În prezent, factorul topografic este deseori anulat de expansiunea puternică în teritoriu; devine astfel extrem de important design-ul urban și arhitectural, ca element de conectivitate și ghidare în teritoriu, conferind forță și contribuind la generarea unei identități.

Istoria orașelor demonstrează o evoluție inconstantă, compusă din continuități și discontinuități. Din secolul XX, ritmul urbanizării și dezvoltările tehnologice au creat noi probleme, datorită schimbării raportului spațiu / timp, fiind obligatorie regăsirea raportului orașului cu istoria sa, în condițiile pierderii identității urbane, precum și identificarea așteptărilor noastre de la epoca contemporană, înainte de a formula și defini noi reguli de intervenție urbană. Purtător al sentimentului de apartenență colectivă, spațiul public are un rol esențial în definirea caracterului urban, iar acesta devine în sine loc al identității sociale.

Parcul Carol

Lucrarea «P.U.Z. PARCUL CAROL» se încadrează în strategia de dezvoltare a municipiului București, prin accentuarea identității Capitalei în concordanță cu aspirația sa de a deveni o metropolă europeană.

În acest sens, se creează necesitatea formulării și aplicării unor măsuri menite să conducă spre ameliorarea calității spațiilor urbane și sporirea «prestigiului urban» ca

importantă sursă de atragere a investițiilor și, implicit, de creștere economică a orașului. Lucrarea a fost elaborată în scopul definirii unui mod coerent de organizare urbanistică și peisagistică a Parcului Carol, precum și a unui set de categorii de intervenții destinate creării unui cadru spațial – volumetric, ambiental și peisager – corespunzător importanței și rolului său funcțional la scara orașului.

Zona studiată – cuprinzând Parcul Carol și vecinătățile acestuia, se situează în zona sud-vestică a zonei centrale, așa cum a fost el delimitat prin studiul P.U.Z. – Perimetrul Zonei Centrale, și ocupă aria delimitată de Str. Candiano Popescu la Est, Calea Șerban Vodă – la Sud-Est, intersecția Bd. Mărășești, Str. Mitropolit Nifon și Str. 11 Iunie la Nord și Str. Cuțitul de Argint, Str. Constantin Istrati la Vest.

Parcul Carol este, alături de Grădina Cișmigiu, unul din parcurile reprezentative ale Capitalei, fiind situat în zona centrală și beneficiind de multiple avantaje – naturale, compoziționale, funcționale.

Având o suprafață de aproximativ 30 de hectare, parcul este amplasat în Dealul Filaretului. Proiectul inițial, inaugurat cu prilejul Expoziției jubiliare din 1906, aparține peisagistului francez Edouard Redont (autor și al celebrelor parcuri Bibescu / Romanescu din Craiova, al parcului din Caracal și al familiei Coțofeanu din Coțofeni-Dolj).

În prezent, parcul îmbină monumentalitatea dată de puternicul ax principal al intrării cu caracterul peisager al aleilor laterale care încep de la intrarea în parc și se leagă liber cu aleile secundare prin numeroase ramificații.

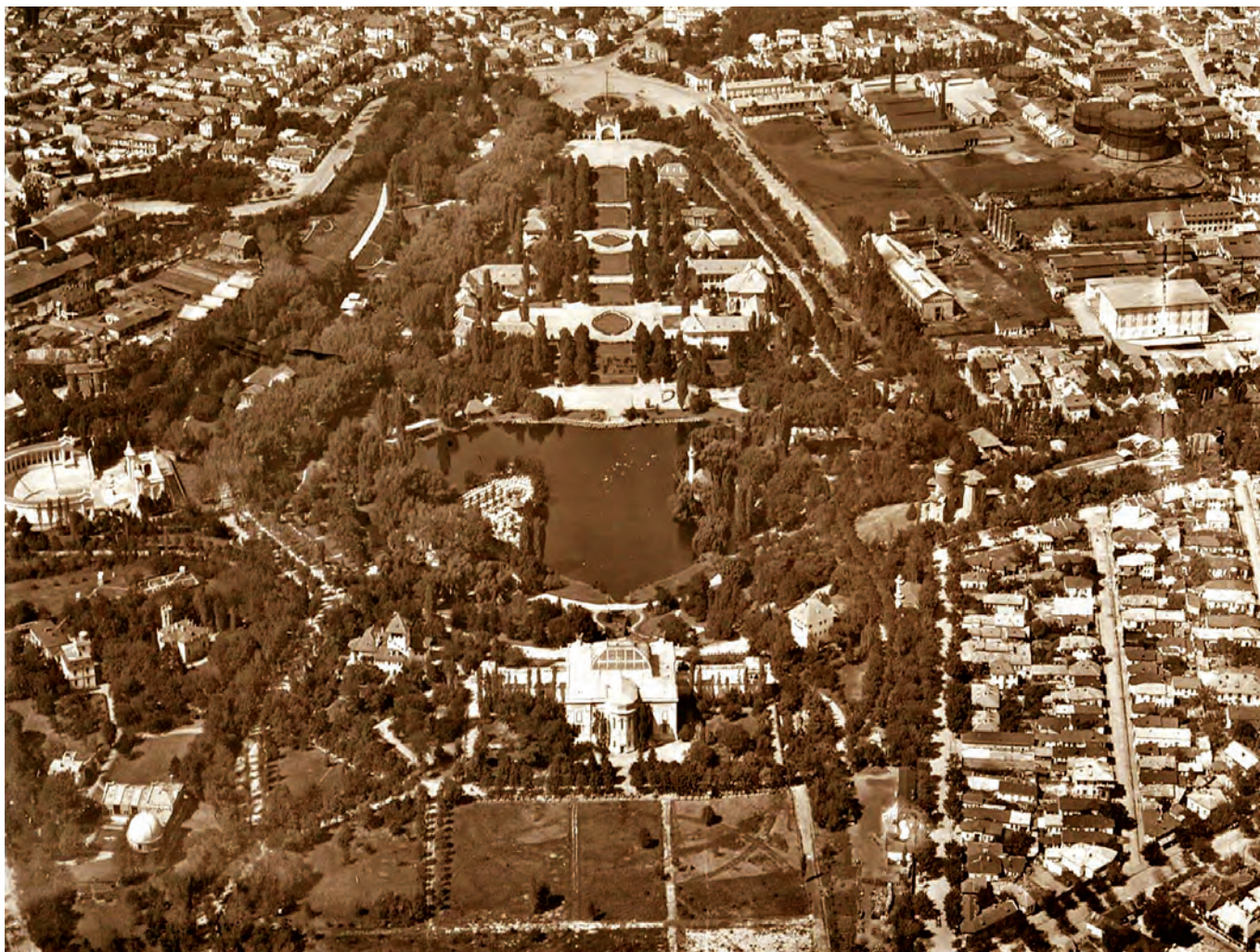
Lucrările de amenajare ale celor 36 ha au început în Septembrie 1905 și au implicat asanarea unei importante suprafețe mlăștinoase din partea inferioară a actualului parc, fapt care a condus la realizarea lacului. Au fost plantați cu acest prilej 4.206 de arbori mari, 5.983 de

conifere, 48.215 de arbuști diferiți și 49.200 de plante forestiere, 8.400 de specii de flori și 98.950 de plante înflorite.

Intersectând cornișa Dâmboviței și aflat în proximitatea acesteia, având o serie de elemente de valoare la nivel

spațial – configurativ și arhitectural (Calea Șerban Vodă, parcelarea reglementată Șerban Vodă, Observatorul Astronomic, Mausoleul Eroilor, numeroase obiecte de artă), Parcul Carol beneficiază de un real potențial de dezvoltare, constituindu-se ca pol de agrement la nivel

Imagine de ansamblu a Parcului Carol, 1927, aero-fotografia nr. A-201-3, realizată de Institutul Geografic Francez, fragment

municipal, în relație cu celelalte spații planate din sistemul verde al orașului, alături de Parcul Izvor, Parcul Cișmigiu și Parcul Tineretului. Elementul spațial dominant – Mausoleul Eroilor – se constituie ca punct de reper și identitate al zonei, susținând perspectivele panoramice de pe cornișa Parcului Tineretului – zona Șoseaua Olteniței – Mărțișor. Dată fiind prezența în interiorul Parcului Carol a acestuia, importanța parcului în ansamblul orașului este una dublă: el se constituie ca un element major în rețeaua de spații plantate, cu funcție de recreere – odihnă, agrement – dar este totodată un loc reprezentativ, istoric, memorial – funcție dominantă, pusă în evidență la nivel spațial-compozițional de conceptul original al ansamblului.

Parcul Carol este un ansamblu încheșat și coerent, de valoare excepțională, și al cărui caracter arhitectural-urbanistic și peisager este dat de trei aspecte:

- unitatea compozițională;
- calitatea componentelor sale artistice;
- dimensiunea funcțional-simbolică .

Compoziția de ansamblu a parcului este perfect înscrisă în teren, urmărind atât topografia reliefului cât și vechiul drum dintre câmpie și cornișă. Se observă articularea armonioasă, abilă, făcută cu multă știință, a celor două structuri compoziționale întâlnite frecvent în parcurile, grădinile și, în general, în amenajările peisagere europene din jurul anului 1900: porțiunea de factură regulată, liniară, a zonei centrale situată pe platforma inferioară, (continuată și pe platforma superioară) și cea liberă, cu caracter romantic, care integrează organic prima structură precum și vecinătățile imediate.

Tratarea peisageră a traseelor aleilor, ca și gruparea liberă a acestora, au rolul de a prelua neregularitățile perimetrului terenului, ale denivelării accentuate a

Parcul Carol: Fântâna Zodiacului (sus) și imagine a pachetului de scări monumentale ce conduc la Mausoleu

pantei dintre cele două platforme, precum și rolul de a asigura spațiile corespunzătoare necesare diferitelor funcțiuni de agrement. Acestei compoziții articulate i se subordonează plantația care, prin dispunerea marilor mase și prin accente, prin alăturarea esențelor variate și prin ierarhizarea ei – de la masive plantate cu arbori (printre care există încă numeroase exemplare seculare sau esențe rare) până la parterul de iarbă și flori – alcătuiește un peisaj deosebit de bine stăpânit, având calități estetice cu totul remarcabile. Subliniem rolul important al plantației în configurarea compoziției peisagere, fapt care conferă plantației o valoare o valoare culturală cu totul deosebită.

Compoziția parcului din cele două platforme păstrează memoria geografică a locului legate prin alea vestică care reia vechiul drum (din planul Boroczyn): cornișa Dâmboviței și Dealul Filaretului (accentuată prin fleșa Monumentului Eroilor), și câmpia inundabilă a Filaretului (marcată de prezența lacului și a plantației). Prezența elansată, dar transparentă a Monumentului Eroilor, este benefică și din acest punct de vedere față de compozițiile anterioare (în care Muzeul militar, fostul Palat al Artelor, reprezenta o obturație prea dură și separa prea tranșant cele două terase), fiindcă lasă să fie percepută această continuitate geografică.

Parcul Carol, ca parc istoric – unul dintre cele mai importante parcuri la nivel reprezentativ ale Capitalei, prin valoarea sa peisagistică, urbanistică, arhitecturală și artistică, prin poziția în oraș și prin natura activităților sale, este un parc care se profilează distinct în sistemul verde al orașului, este unic la nivel național, cu un profil puternic cultural-memorial.

Strategia de intervenție propusă este cu precădere direcționată spre conservare:

- implementarea unei strategii de management unic la nivel de zona protejată – care să includă în circuitul public

Parcul Carol, Arenele Romane, interior (sus) și Biserica Cuțitul de Argint

obiectivele adiacente parcului, situate în limita de studiu, în cadrul insulei din care face parte parcul;

– în sensul stabilirii și respectării unui regulament de relaționare – comunicare spațială și funcțională între zone (Muzeul Tehnic, zona întreprinderii Steaua Roșie, biserica Cuțitul de Argint, Arenele Romane, Observatorul Astronomic, Castelul lui Țepeș, sere) ;

- reabilitare a zonelor degradate de o anumită valoare, fie ea urbanistică / peisagistică / arhitecturală / artistică ;

- restaurarea monumentelor existente în limita de studiu;

- completarea zonelor neconstituite, în acord cu concepția generală a parcului (compozițională, dendrologică);

- introducerea unor elemente informative, cu privire la istoricul și obiectivele valoroase ale parcului

- implementarea unei serii de obiecte de mobilier urban unitare ca aspect, care să susțină imaginea generală și cea la nivel de detaliu a parcului.

Această strategie pornește de la datele reale ale parcului, asumându-și starea în care se află acesta în momentul demarării proiectului și perspectivele lui imediate, având în intenție continuitatea structurilor formale și compoziționale pe baze evolutive, precum și reorganizarea funcțională a Parcului pe principiul enunțat mai sus.

În acest sens, obiectivele majore urmărite prin Planul Urbanistic Zonal sunt:

- susținerea caracterului de reprezentativitate al parcului;

- accentuarea vocației și profilului său consacrat de parc istoric-memorial;

- transformarea lui într-un pol activ de recreere-odihnă pentru zona sudică a Capitalei, în relație cu Parcul Tineretului;

- consacrarea parcului ca verigă importantă și de continuitate în sistemul verde al orașului.

Concluzii

Dezvoltarea urbană a determinat peisajul construit al fiecărei epoci, peisaj pe care l-a transmis mai departe generațiilor următoare, împreună cu un mod de viață specific. Pe de o parte, această evoluție constituie cadrul necesar pentru impulsivitatea dezvoltării ulterioare, dar, în același timp, păstrează legătura cu trecutul. Istoria cadrului urban este o istorie a evoluției, a schimbării, a cazurilor particulare, în care fiecare element constituie o verigă de legătură între anumite etape.

Paul Ricoeur spunea că patrimoniul nu trebuie văzut ca o insulă de arhaism, ci ca sursă a modernității prin virtutea relevanței sale culturale și sociale; valoarea sa în prezent trebuie acceptată în favoarea contextului trecut (au existat însă perioade istorice care nu au ezitat să demoleze pentru a impune propriul model cultural, în care să se recunoască).

În cadrul planificării urbane, orașele istorice exprimă altă dimensiune a modernității – în ideea că problema care se pune este de reutilizare a vechilor forme, înțelegând faptul că peisajele urbane sunt compuse din două baze morfologice diferite – aceea a orașului și cea a urbanizării, și acest lucru este esențial în abordarea optimă a naturii fiecăreia.

În prezent, societatea informațională produce un nou context economic, social și cultural care plasează patrimoniul în centrul unui proces foarte rapid de industrializare (a informației și comunicării).

O politică europeană a patrimoniului trebuie axată pe faptul că acesta a devenit unul din cele mai importante elemente din dezvoltarea industriilor și serviciilor în societatea informațională. Paradoxal este faptul că în societatea informațională – în contextul globalizării, cultura devine inima dezvoltării economice, constituind în același timp cea mai bună garanție pentru crearea unei

identități a Europei. Astfel, cultura și patrimoniul devin factori primi în acest moment pentru constituirea sau consolidarea unei identități a regiunilor, în sporirea atractivității și competitivității acestora.

Într-o societate în care accentul se pune pe accesul la informație și cunoaștere, patrimoniul constituie cea mai bună garanție a identității Europei, care cuprinde extraordinara diversitate și potențialul patrimoniului regional.